

علوم غزته سي

العدد - ٤

فی « جہادی الاولی

۱۵۸۶

علم حساب

- س سلام عليكم
- ج عليكم السلام بيوروك جانم سرنى غيبايدك
- س چوقدن چيقامادم لکن علوم غزوة كرنى اوقودتجه
- س سزلا كورشيش كى اولايورم طوغرىسى كوزل همت بيوريرىكز . امان
- س چاليشالم امان شوملتك كوزين آچالم . نافد . جهالده كيدلن
- س بنده كز معلومكزدرك ... فنه حصرو وجود ايتدم طيشارى بيله
- س چيقديغيم يوق سزده نياسوفى خصرما ماطا ماتيغه چالشاكز
- س ايلورده بيوك اثرلر براقورسكز ج چالشهالى
- س امان ماطا ماتيغ امان ماطا ماتيغ هده شرقده هيچ
- س يوق اندم مثلا حسابسز ايش كوريلورم باقىز شرق نه حالده
- س انسان بر حساب كتابى بولمازك اوقوسون
- ج بولكون سزك برشيء حدتكز وار سركيد بيورسكز
- س خير حدت و كل والله هپ غيرتدن سويليورم
- ج بنده كز هپ تلاشلى غيرتلمدن ندامت ايتدم . تلاش

بیرماسه کن ایوا اولور ظن ایدرم

س چاره یوق انسان اوز یلیور سزده پک ایوبیلر کز

بزده حریفدر حالا آوروپا علوم و معارفی آکلامادیلر حالا بیک ییلاق

اسکی شیرله اوغراشیورلر . بونلر بتملی محرواملالی شمدی

اون طقورنجی عصرده یز یکی شیرله باقمالی

ج بنده کن بواعتقادده دکلم قسطهونی ده ایکن ایکی جلد

تعریفات علومه دائر بر کتاب جمع ایتشیدم . برنجی جلدی قیدالموجود

دیمک استرم که موجود اولان علم معرفتی کوزلجه ضبط وقید ایتلی

ایکنجی جلدی صیدالمفقود دیمک که بزده هر نه معرفت نافه

یوغیسه آنلری ایدنملی .

س اشته بوخصوصده افکارکزه بر درجه یه دک موافقت ایده م

بزده اویده ضبط وقیده شایسته نه وار ظن ایدرم که خلقه

بوید افکار تلقین ایتک خلق کیردنه کیرد کورمکدر

ج قیده شایسته اولانلری یلیور کز دیمکدر

سی عفر ایدر کز برده کتاب مطالعه سید بوردک ساده

بن می ایم بزده نه وارمش سزه شمدی برچوق کیمسدر

بولورم که هپ بنده کزک افکارمده درلر

ج آنردہ بیلور دیمک اولور

س طوغریسی بویله بحث آره سنده آدمی تجریمله قالدشمن کوچ

کیدر ج برادر شوتلاشدون وازچیکیز برآدم

برچوق آدم برشی بیلزلر بیلورلر دینمزی بونکدها

بشقه برتعبیری وارمی در مادام بیلورلر یوقمش دیمک اولمازیا

س تعریف حاجت یوق . فقط برده برشی اولسون که آن بن

بیم سزبیلیمیز بشقی بیلون بویله شی اولورس . پلی کیم

بیلور باقلم ج درس آنلر چالیشانلر بیلور

س اشته بنده کز سزه چالشمش بیلوم بیروک باقلم برده

نه وارمش ج نه استرک س مثلا علم حساب

ایاغکزی اوپیم اوزمیکز شرقده حساب وارین در .

ج استغفرالله . وار یا س آرتق بن صوصدم

ج امان شر تعریضاتی براقیکز تصدیع اولماز سزه

شرقده اولان حسابی تعریف ایدیم س استغفرالله . مع المنون

دکلم

ج

شرقده حسابک نظریات علم عدد و عملیات علم حساب دیر

دېونی معلومات عددیه مخصوصه دن مجهرلات عددیه استخراج طریقیند

قواعدی بیلک دیه تعریف ایدرل . معلوم عالیگوزدر

حسابی ایکی یه تقسیم ایدوب برینه هوای دیکرینه غیرهوائی

دیدید حساب هوای دیدکلری آلت ریاضیه چیزمه محتاج

اولمقنین یالکز خیالده کی قاعده لره تطبیقا یاپیلور

بند اول حساب اوقوسق یاضق بیلان رایجابنده الت وادرات بولایا^{ندر}

ایچون برطاتم قاعده لر ترتیب ایتمشردر که بوندی خیالده حفظه بیک

بیک حسابلری یاپیلور حساب هوای دیدکلری عاداتا برفن اولمش

مستقل کتابلری واردر درس ایدیلور تحصیل اولنور ابوقاسم

کافه یه آنک کامل ابن هانمک معونه ابرولطفک مختصر

اسمیرنده کتابلری و نهاییه الطلاب و دهانیچه آثار بوندی تألیف

ارلنمشدر بیروده صانماییکز نافع برقندر . اشته سزه قلم

مثلا برضرب یاپیکز فقط معلومات عددیه بونده کره خبر دیریکز

البت حساب هوای اید مجهرلات عددیه یی سزک قلمکزدن دها اول

بولورم . سن بویه شید بنده کرجه تحف قیلندن عدا اولنما^{در}

ج

ایکینجی قسم که حساب غیرهوائی دیمشیدک بونا دخی ایکی یه تقسیم

ایدرار برین حساب العقود دیرار یاروق حسابی در
 دیکرین حساب التخت والمیل و بعضا حساب التخت والتزاب دیرار
 یاروق حسابی دیدیکر اهل حساب ~~مستند~~ اعداد
 مخصوصه ازاسنه یاروق عقد لرید اشارت و وضع ایدوب احاد و عشرات
 و مئات والوف ارضاعنی ترتیب دن صکره الوف مافوقنده کے عددی
 مقدار حساب برین دخی بولوق ایچون درلو عقد لری قواعد بیان ایتدیر
 بوزکادار دخی نیچه کتابدر وارد ابن حربک ارجوزه سی ابن ^{نک} منفی
 منظومه سی عبدالقادر صوفی نک منظومه اوزرین شرحی برکوی
 خواجہ نک رسالہ سی ودها دیکر منظوم و منشور آثار موجود در
 قاموس ترجمہ سندہ عاصم افندی دخی براز تعریف ایدر اشته برزہ
 وار مراجعت بیورہ بیلورسکز .

س بورہ تحف عد اولہ بیلور

ج عفواید سکز هرايشته یلکله شیه تحف دیوب کچمیکر

عوام فاس ایچون حساب یاروق قاعده لرین بو یوللرده نسریل ایدوب

ساده لشد رملک هر عصر ده هر مملکت علماء و حکماء چال شدیلر

آورد یاده یاسقال لبیج طوماس نیر طور دخی

ودیلر حکمانک بوبابده اختراع ایتدکلر دکنکلر وال ماکه لری

معلوم از اولیٰ کرکرد لکن بودکنکر برماکنه ساره تحف قالدی
اما شرقده برحساب عقود ساره تحف دکل نافع دخی اولدی من القیم
قوجہ عربستانده بونجه انسانک معاملات هب حساب عقود اید درز
حتی وقت سعادته بین الصحابه دخی برحساب قوللا نیلورایدی و بکون
ملیوندرج اهل بادیه برنکه حسابلرین بولایور

حساب تحت و میل دیدکلی قسم اشته شوبیلدیکنز ارقام صورتیه
یابیلندر جبر و بخرم کی حروف اید یابیلون دخی بونده داخلدر
ارقام صورتیه همان عالم عام کی در شوکوچک و بردن طعوزه قدر
شکلدر نه بولک معنار استدلایل اولور بنده کن بواشکالی دشونجه
چوتکره دیشتم که لاشک خط دخی وقتیه برامولده اولمش اولایدی
اتحاد اقوام راسم حاصل اولوردی لکن کمالات انسانیه فک یربرامکشاف
درقیسیه معارفک تنوعی حکمت کمال مقتضاسی در

حساب تحت و میلک چوق فردعی واردر جمله دن بری خطایین
دیدکلی در معلوم عایکز ایسه ده تعجیز اولمازنه کن برمثال ایله
تقریف ایدویم سـ بیروک ممنون اولورم

ج حساب خطایین دیدکلی عدد بجهوی اکثر یا ایلی
خطا دن حاکم بولور مثلا تسفی عدد درک آنک ارزین

۶ زیاده قلند قدہ ۶ اولور ۴ دیو سوال اولنس

بوجھولی بولن ایچون استدیکنز برعد فرض ایدرسکن مثلاً فرض
آیدہ لم ربیعہ برابر بش ایدرک ۶ چیتادی آ ناقص ایہ خطا اولدی
شرخطادی حفظہ دوزبشق برعد فرض ایدرز مثلاً ۲ دیرز
حالبوکہ ربیعہ برابر ۴ اولورک ۴ ناقص ایہ خطا دیمکدر
اشتہ ایکی کرہ خطا اولدی شمدی مفروض اول اولان ۴ عددی
خطا ثانی اولان ۴ عدد ضربدن حاصل ۱۶ عددی حفظ ایڈ
بعد مفروض ثانی ۴ عددی خطا اول آ ایہ ضربدن حاصل ۲ عددی
دخی حفظ ایدرز ایکی خطا متوافقین اولدیفندن محفوظین بیتدہ کہ
فضلی (۱۲) خطائین بیتدہ کی رخنہ (۴) حین تقییدہ ۴
خارج قسمدرک آرادینز بجهول اشته بر درت عدد و درت نمدر
بوحسابک عملیات واضعہ سن برهان ایہ تحویل ایملک استیاندر ایچون
موضح البراهین نام کتاب قدر اعلیٰ بر اثر بولنماز صانورم

خطائین زائد و یا ناقص اربعہ متفق اولور متوافقین شیا اولنس
خطائین بیتدہ کی رخنہ تقسیم اولنس قاعدہ در والکر بری زائد و یکر ناقص ایہ
متوافقین شیا قنوب کوموظین مجموع خطائین مجموعہ تقسیم ایملک لازمدر
ہر ایک حالہ دوزب خارج قسمت عدد مطلوبدر

فروع علم حسابدن بری دخی علم جبر و مقابله در . جبر دیمکدن
 مراد جمله معادله ده استثناء ایه ناقص اولان مقداری دیگر جمله معادله
 ایه اتم تعادل ایتمکدر مقابله دن مرام جمله لک برنده زائد اولانی
 تعادل ایچون اسقاط ایتمکدر بو علم اورور پایه اسلامدن کلمشدر
 رحالا اورور پایه اسمی الجبر در ۱۸۰۰ تاریخه دک ۹ اورور پایه
 وحی اندلسک بو علمدن خبری یوغیندی اسلامده ایسه عن ابتداء
 خوارزمده تألیف و مار راء الزهره نشر اولمشیدی اورور پایه افراسند
 ایتالیا ندرک دیگر لدن اقدم بو علم اخذ و تحصیل ایلدیر اورور پایه
 حار یوط دقارت نفقون لاخراج برهانینه قدر اورور پایه
 جبره معلوماتی جزئی برشی ایدی

اسلامده مسائل معادله الی تجاوز ایتمدی دیکلری یدخی قرن هجریه دک
 تألیف اولمش کتابه نظر طوغری در آندن حکم مسائل یکریمی
 کچمشدر مع هذا شرقده معادلات جبریه اوزرینه زیاده کلمات
 عدد لک بجهولاتی من القیم مجهول برامقادیر بوجهولاتی درجه در
 درهم و دینار و فلس و دیگر اساسی اید استخراج ایلدیرک حساب
 درهم و دینار دیکلری اشته بودر بو حساب دخی ایروجه تدوین
 اولنرق جبرک فوئنده فروع علم حسابدن اولمشیدی
 تاریخ میلدی .

اسهلین ویردیر متصلاقی وکذا منفصلاقی آلتی نوعه بالتقسیم
هرنوع ایچون علامتربنار عملربولدیر . آلتی نوع دیدیکم هانی بزده
شویه رسم اولنماسی لازم کلاندر

۶ دجه ۵ دجه ۴ دجه ۳ دجه ۲ دجه ۱ دجه
۶ لاجه ۵ لاجه ۴ لاجه ۳ لاجه ۲ لاجه ۱ لاجه

بوزوات اسهار اعمال مخصوصه دائر براهین وقواعد سهید استیانر علوانی
نک یواقیت مفصلات کتابنه مراجعت ایده بیلور

بزفروع حساب تعریفده ایدک (الکلام غیر الکلام) باشکری آغریذق
عفی ایدرکز سن استغفرالله

ح

فروع حسابدن بری دخی حساب بنجوم در درج ودقائق وثوانی
وثالثک وهلم جرا ضرب وقسمت وتجزیر وتفریقینه دائر قوانین
وصعود ونزول متعلق مراتب بو حسابده معلوم اولور کتب حسابیه دن
هر مبسرطه تفصیلا بیان اولمشدر مع هذا فن مخصوص کی تدوین دخی
قلمش کتب مشقه سی دارد . نزد عالیکزده تعریفدن مستغنی دیار
اعمال نلکیه حسابنده متقدمین ومتأخرین طریقده دارد متقدمین طریق
مفتوح وغبار برلی ایدی متأخرین نسبت نیه طریقده طوطیدر بر طریقده

علوم غزته سخن
موقت سبک (سبک پارینی) دقائق الحقائق کتابی جامع

کویرم

حساب مفترحات دیدکلی ده مطلقا علم حساب فروغند ندر
بو حساب جبره قاشدر ماما در زیر جبره مجهول شی (راسین)
فرض ایتمه محتاجز مفترحاته شی فرض حاجت یوق بو حساب
مسامدن دخی بشقد در

یا علم حساب فروغندن فرائض که آروم بر علم که تدوین اولمشدر
یا حساب الدور والوصایا که دقائق جبریه دندر عجائب دکل می در
امان برآزده برنده دائر سزکم لقرص ایده لم

س

لکن کتاب استرا اندم کتاب کتاب نرزه بوید کوزل کوزله تقریفدر
رمدهی ر وخریه را وقت کچشدیرلش نه به یارار

ج

اما بوید بیور مایکل شرقده حساب کتابدینک کثرتی شاشیدو حق
درجده در س بدله عربچه اسکی براز کتاب بول

لکن بجم نه یار هندی نه یار بر ترکز نه یارالم

ج عریجه کتابدرده بزم دکل می یا س اشته بن عربجه

بیلیمورم ج بیلیمورسک س بحث آره سند

تجریده قالقشایکیز بونی قبول ایتم سؤالده جواب استرم

ج مادام که جهرالتی کوجکزه کیدیور دیک که عربجه نکل لوزمه حسن

ایدیورسکز فقط بحث وسؤال فلان دیدیکلز نه اولایور سزکله

قونشیورز بحث وسؤال دائر برکلامکزی کورمیورم

س بنده کز کتاب یوق دیورم خصوصاً ترکیجه کتاب سؤال ایدیورم

ج باق برادر کتاب چوق ترکیجه سی ده چوق لکن علم دیکله

تحصیه محتاج صاعتر تحصیل ایتمدکجه آغز خفا فلفیه بیلنر

س بیلیمورم شمدی بکلاک مکتبدرده اوقنان برقاچ ترجمه لردار

آنلی تعریف ایده جککز ج مساعده بیریکز کتب حساب

ایچون بردفتر یا زیورم اشته بوراده در سزه تبیض ایتمکم برلرینی

اوقرییم لکن معلومکزد که بزم شریعتده علم حساب فرض کفایه

اعتبار اولنوب رُبُع العلم تسیه قلمشدر بوجهرته جانب شریعتدن

دخی علم حساب اهتمام اولنوب حتی هرقه کتابدرنه (کتاب الوصایا)

برحساب کتابی داخل کی در مشد شرح زیادات (عتالج)

الواب وصایا سند جبر ومقابله و دینار و درهم و سطوح و خطاین

طرق و قواعدی مفصلاً مندرج در
 بنم دفترمه کتب فقره یوقدر
 کت بیری دخی مقید دکلدر
 رجار ایدرم دکلایکن

﴿ دفتر کتب حسابیه ﴾

برای شرح در . است بزرگد شهراده قرینه	اساس القواعد
شهید علی پاشا کتبخانه سنده موجود	
شرق زاده نکدر ابن هاشم مفتاحندن ^{تخلص}	ک
اسنان المفتاح
امده لی کتبخانه سنده دفتر ثانی سنده	گ
ارشاد الطلاب
سید . شهید علی پاشا کتبخانه سنده	ح
اصول حساب
امده لی دفتر ثانی	م
ایضاح المقاصد
عمار بغدادی . نور عثمانیه ده و اکثر کتبخانه زده	ح
برهائیه
علم البرهائیه .	لا
برجندی
احمد چلبی علی البرهائیه . ایا صرفیه کتبخانه سنده	۸
احمد چلبی
حسین انندی علی البرهائیه . غلطه سرائی کتبخانه سنده	۹
حسین انندی
یحیی کاشی علی البرهائیه . شهید علی پاشا کتبخانه سنده	۱۰
یحیی کاشی
مرعشی علی البرهائیه . کذا	۱۱
مرعشی